

Sömürgecilik ve Hint Medeniyeti Samime İnceoğlu

I. GİRİŞ:

SÖMÜRGEÇİ GÜÇLERİN HİND YARIMADASINA GELİŞİ, AMAÇLARI VE MÜCADELELERİ

Ümit Burnu'nun Portekizliler tarafından keşfedilmesiyle birlikte Hindistan çeşitli Avrupalı güçlerin (Portekiz, Hollanda, İngiltere, Fransa gibi), buralara sahip olabilmek için gerek bu topraklarda yerleşik prenslikler ve büyük devletlerle ve gerekse kendi aralarında mücadele ettikleri sömürge toprakları haline geldi. Sömürgeci Avrupalı güçlerin bir kısmı sadece denizlerde egemen olma ve bölge ticaretini tekelleri altına alma ile yetinirken diğer kısmı bununla yetinmeyerek bu topraklarda kara imparatorluğu kurma amacıyla daha kanlı daha acımasız mücadelelere girişti. Amaçları her ne olursa olsun bu devletlerin amaçlarını gerçekleştirmek için ortaya koydukları siyasalar sonucu Hindistan toprakları yağmalandı, Hint iktisadi ve sosyal yapısında köklü değişiklikler meydana geldi.

1. Portekizlilerin Hindistan'daki Amaçları Ve Faaliyetleri:

Hindistan'a ilk olarak Portekizliler geldi. Bu sömürgeci devlet Hindistan'da bir kara devleti kurmak yerine denizlerde egemen olmak amacını güttü ve bütün güçlerini de bunu sağlamak için harcadı. Bunun sonucu olarak Portekizliler Hindistan'daki bazı önemli kıyı noktalarında (Goa, Diu,

Koçin, Cananore gibi) tutundular ve buralarda ticaret üsleri kurdular. Ümit Burnu'nun Doğusu'ndaki kıyılara hakim olduktan sonra doğu denizlerinde ticaret yapmak isteyen her yerli geminin baharat hariç öbür malları Portekizlilerden izin almak ve onlara haraç vermek suretiyle taşıyabildiği, baharatın ise Portekiz Kralı'nın bir tekeli sayılarak ve ancak ona ait veya bağımlı gemilerce taşınabildiği, bu ürünlerin Portekiz gemilerince Lizbon'a götürülüp oradan bütün Avrupa'ya satıldığı ve Avrupa ve Doğu arasındaki ticaretin ise yalnız Portekiz gemileriyle kral veya hükümet adına yapıldığı bir ticaret tekeli kurdular.

Portekizlilerin bu siyasası denizden ziyade kara ticareti ile ilgili olan Hintliler ya da Çinlilerden çok kendilerinden önce buradaki deniz ticaretine egemen olan Arapların elinden deniz üstünlüğünün alınmasıyla sonuçlandı ve Portekizliler bununla da yetindiler. Bu nedenle de Hintlilerin iktisadi ve sosyal yapısı üzerindeki etkileri daha sonra bölgeye gelecek olan sömürgeci devletlere (Hollanda, Fransa ve özellikle İngiltere) nispeten sınırlı kaldı.

XVII. yüzyılın başlarında bölgeye gelmeye başlayan İngilizler ve Hollandalılar Portekizlilerin bu denizlerdeki egemenliğini sarsmaya başladı. Bu iki sömürgeci devletle olan mücadelelerinden yenik çıkan Portekizlilerin Hindistan'daki egemenliğine İngilizler, Doğu Hint denizlerindeki egemenliğine de Hollandalılar tarafından son verildi.

2. Doğu Hindistan Şirketi'nin Kurulması Ve Faaliyetleri:

Hint Okyanusuna ilk defa 1583'de Ekber ile bağlantı kurarak ayak basan İngilizler 1592'de Malay Bölgesi'ne kadar gittiler ve bu gibi seferleri sıklaştırdılar. 1600 yılına gelindiğinde de "İngiliz Doğu Hindistan Şirketi" kuruldu ve bu şirkete 15 yıl süre için bütün Hint ve Çin denizlerinde ve Pasifik'te; şirkete dahil olmayan bir İngiliz'in bu bölgelerde ticaret yapmaması anlamına gelen bir ticaret ve denizcilik tekeli (monopol imtiyazı) verildi. Bununla birlikte şirket metropol dışında kendi kanunlarını tatbik etmiş, sömürge mahkemeleri kurmuş, ceza uygulamış ve silahlı kuvvetler kullanmıştır.

İngilizlerle aynı dönemlerde (17. yüzyıl başlarında) bölgeye seferler düzenleyen Hollandalılar da 1602 yılında Hollanda Eyaletler Meclisinin izni ile Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'ni kurdular. Bu meclisten çıkan yasaya göre şirkete ticaret tekeli, gümrük resminden bağışıklık, kara ve deniz kuvvetleri kurma, sömürgeleştirme, para basma, adalet dağıtma gibi yetkiler verildi.

Portekiz İspanya'ya katılınca kralın Lizbon limanını Hollandalılara vermesiyle Hint ve Uzakdoğu'ya giden ve oradan mal getirmeye yönelik Hollandalılar gerek baharat ticaretinin merkezi olması ve gerekse Portekizlilerin sahip olduğu üs ve ticaret kalelerinin daha az olması nedeniyle Cava'da büyük ticaret şehri Batavya'yı kurdular ve bu adaya yerleştiler. Böylece kıyı ve denizleri denetleyerek tecim tekeli kurmak yerine üretim bölgelerini toptan veya kısmen ele geçirmek amacını güden Hollanda sömürge imparatorluğunun temelini atmış oldular. Daha sonra yavaş yavaş Malay ve Moluk Adaları ve dolaylarına, Sumatra'ya üs ve kaleler kurarak yerleşen Hollandalıların asıl merkezleri bu adalar olmakla birlikte bu adalar-

dan almış oldukları baharlı maddelere karşılık para yerine pamuklu vermenin daha karlı olduğunu gördüklerinden Hindistan'da da ticaret yerleri edinmeye çalıştılar ve Gücerat, Koromandel ve Bengal kıyılarındaki limanlara yerleştiler.¹

İngiliz şirketi de ilk seferlerini Cava, Sumatra ve Moluk Adalarına yaparak baharat ticaretini Hollandalıların elinden almaya çalıştıysa da bunda muvaffak olamadı. 1623'te Hollandalıların İngiliz tacirlerini Ambon'da topluca öldürmeleri üzerine İngilizler buralardan çekildi. Böylece Hollandalılar Doğu Hint Adaları'na sahip olurken İngilizler de Hindistan'a taşındı. İngilizleri Hindistan'a yönelten diğer bir sebep ise bu bölge yerlilerinin satacakları baharlı maddeler yerine Hindistan pamuklusu ve afyon istemelelidir. Böylece İngilizler Hindistan'ın Doğu kıyısındaki ilk ticaret merkezlerini 1611'de, Malay Adalarından biber ve baharlı maddelerle değiştirmek üzere, Gürkanlı Padişahı Cihangir'in buyruğuyla Masulipatam'da kurdular. 1613'te de özellikle kumaş ticareti yapmak üzere Surat'ta bir ticaret yeri elde eden İngilizler bundan sonra hem sarayla teması sağlamak ve saray adamlarına ince kumaş satmak hem de çivit satın almak için Agra'da da bir ticarethane açtılar.² 1616 yılında İngiliz elçisi (sir Thomas Roe) Gürkanlılarla Osmanlı kapitülasyonlarına benzer bir anlaşma yapmak istediye de Şehzade Hürrem (Cihangir'in oğlu) böyle bir antlaşmayı kabul etmeyeceğini bildirdi.³ Bu yıllarda İngilizler Surat limanına sahiptiler ve Ahmedabad, Burhanpur, Broç, Ecmir, Agra ve Lahor'da da ticaret yapabiliyorlardı.

1636 yılına gelindiğinde İngilizler Koçin (Güney Batı Dekken)'de bir ticaret yeri sağladılar ve oradan ilk defa olarak İngiltere'ye doğrudan doğruya biber taşımaya başladılar.⁴ 1639'da Hindistan'daki İngiliz egemenliğinin

ilk mihveri olacak Madras'ta bir kale (Saint-Georges) yapma izni alındı ve buranın yönetimi de İngilizlere bırakıldı. Buraya kadar verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere İngilizler öncelikle Hindistan'da stratejik önemi olan kıyı noktalarına ve limanlara yerleşmeye önem vermiş, daha sonraları Hindistan'ın iç bölgelerindeki stratejik mevzilere egemenliğini yayma ve böylece de tüm Hindistan'a sahip olma politikası gütmüş, bunda da muvaffak olmuştur.

1642'de Bengal'e yerleşen Şirket, 1652'de Bengal şubedarı Şehzade Şuca'dan 3000 rupi gibi ufak bir para karşılığında Bengal'de her türlü gümrük ve vergiden muaf olarak ticaret yapabileceklerine dair bir nişan elde etti. İngilizler 1645'te Şah Cihan'dan da Gürkanlı Devleti içinde gümrüksüz ticaret yapma izni veren bir buyruğu elde etmişlerdi. 1664'lere gelindiğinde Şirket'in Bengal ticareti geniş ölçüde artmış bulunuyordu. 1668'de Bombay'ın da, daha önce Portekiz Prensesi Catherine ile evlenen II.Charles tarafından İngiliz Şirketine devredilmesi üzerine önemli bir ticaret merkezi daha elde etmiş oldu.

Madras ve Bombay'a sahip olduktan sonra o zamana kadar sadece ticaret yerlerine sahip olan bir ticari kurum olan şirket yönetimi ve askeri bir varlık haline de geldi. Böylelikle İngiliz Şirketi Hollanda Şirketi gibi yalnız ve her şeyden önce ticarete önem verir bir kurum olmaktan çıkmış ve iyi yönetime önem vermeye koyulmuştur.⁵ 1680'de şirketin deniz aşırı faaliyeti üç kola bölünerek Bombay, Madras ve Bengal'deki şubelerin yönetimine bırakıldı. Bombay şubesi 1684'te limanı tahkim ederek halktan vergi toplamaya koyuldu.

1688'de, Gürkanlılar'la iki yıl önce başlayan savaş nedeniyle Bengal'i boşaltmak zorunda kalan İngiliz Şirket'i barıştan sonra tekrar bu bölgeye gelerek Sutanatı ve Çatanatı denilen

köyün yanında; daha sonra gelişerek Kalküta'yı teşkil edecek olan yerde -ki burası daha sonra Hindistan'daki ilk İngiliz yönetim merkezi olacaktır- ticaret yerlerini kurdular(1690).⁶

Bu sıralarda Hint Okyanusu'nda yeni rakip Fransa'da görünmeye başladı. 1664'te Colbert tarafından kurulan Fransız Doğu Hindistan Şirketi 1666'da Alemgir'in fermanıyla Surat'ta ilk ticaret yerini kurdu. 1669'da Gülkende Sultani'nden alınan bir ferman ile de Masulipatam ve Sao Tome (Malyapur)'den birer köprü başı tuttular. Ancak Hollandalıların Sao Tome'den onları çıkarması üzerine ileride kendilerinin Hindistan'daki sömürgelerinin merkezi olacak Pondicherry'e gittiler. 1690'da Pondicherry'nin gümrüklerini yönetmek ve diğer vergileri toplamak hakkını elde eden Fransızlar yine aynı yıl Bengal'de Kalküta'ya yakın olan Chandernagore'da bir ticaret yeri elde ettiler. Böylelikle bu tarihe kadar Surat, Balasor ve Kasimpazar'ı da ele geçirdiler. Daha sonra Kaliküt ve Mahe'yi de aldılar. Ancak Robert Clive yerel savaşlarda karşıt güçleri destekleyen Fransızlarla yerli yandaşlarının 1751'de Arcot'ta ve 1757'de Plassey'de kesin yenilgiye uğrattıktan sonra Fransızların hiçbir etkinliği kalmadı (1761). Fransız Şirketinin 1769'da çözülmesiyle Hindistan'ın büyük bölümü artık İngiliz Doğu Hindistan Şirketinin eline geçti. Moğol İmparatorluğu'nun çökmesi sonucu ortaya çıkan boşluğu da şirket doldurdu ve böylece şirket Hindistan'ı silah gücüyle birleştirmeyi başardı. Clive'in zaferi Şirkete Bengal'in denetimini verdiği gibi, Oudh'da da bir tampon devlet kurdurdu. 1757'den itibaren şirket Bengal, Bihar ve kısmen de Orisa'ya hakim olmuştu.

Bu yıllarda Hindistan'ın başlıca üç gücü olan Marathe İmparatorluğu, Haydarabad Nizami ve Maysor Prensi İngiliz egemenliğinin henüz bütü-

nüyle dışındaydılar. Daha sonra gelişecek olan olaylar sonucu 1799'da Maissour, 1818'de Marathe İmparatorluğu ve 1848'de de Sikhlerin egemenliğine son verilmesi üzerine İngiliz bayrağı bütün Hint yarımadasında dalgalanmaya başladı. Böylece istilalar çağı geçmiş ve örgütlenme zamanı gelmişti.⁷ 1857 yılında Ganj vadisinde patlayan Sipahilerin başkaldırısı ile Delhi, Kawnpore ve Luknow ayaklananların eline geçti ancak 1859'da düzen sağlandı. Bu olay İngiltere'nin devlet olarak işe karışmasına neden oldu ve şirket 1858'de dağıtıldı, Hindistan bundan böyle İngiliz yönetimi altına geçti. Artık Hindistan, 'üzerinde güneş batmayan İmparatorluk'un doğrudan doğruya bir müstemlekesi oluyordu.

II. SÖMÜRGEÇİLİĞİN HİNDİSTAN'DAKİ ETKİLERİ

1. İktisadi Yapısı Üzerindeki Etkileri

16. yüzyılda başlayan ve daha sonraki yüzyıllarda özellikle endüstri devrimi ile gelişen ve emperyalizme dönüşen sömürgecilik diğer bütün sömürülen ülkelerde olduğu gibi Hindistan'a da sefalet, yoksulluk, işsizlik, kıtlık, açlık, ölüm ve zulüm getirdi. Avrupalı devletler özellikle İngilizler gücünü, bu sömürgeye borçludur. Brook Adams, Sanayi Devrimi'ni, doğrudan doğruya Hind'in 'Doğu Hindistan Şirketi' tarafından yağma edilmesine bağlar.⁸ Batılı yazarların birçoğu da 1757 Plassey savaşından sonra Bengal hazinelerini yağmalayan İngiltere'nin bu sayede 1770'de başlayan Sanayi Devrimi'ni gerçekleştirebildiğine katılmaktadır. Ernest Mandel "Traite d'Economie Marxiste-Markсист İktisat Elkitabı" adlı kitabında "Dünya kurulalı beri hiçbir yatırım Hindistan'ın yağmasından elde edilen kazancı sağlamamıştır ve İngiltere eli yıldan fazla bir zaman herhangi bir rakiple karşılaşmamıştır" demektedir.

dir.⁹ Aşağıdaki tablo da buna çarpıcı bir örnek olması dolayısıyla kayda değerdir.

YIL	GENEL GELİR	GENEL GİDER
	Altın İngiliz Lirası	Altın İngiliz Lirası
1792-3	8.225.000	6.941.000
1795-6	7.866.000	6.889.000
1800-1*	9.737.000	9.955.000
1805-6*	15.403.000	17.421.000
1810-11	16.679.000	13.910.000
1815-16	17.238.000	17.060.000
1820-21	21.352.000	20.057.000
1825-26*	21.128.000	24.168.000
1830-31	22.019.000	20.234.000
1835-36	26.857.000	16.684.000
1837-38	20.859.000	17.554.000

Tabloda giderlerin gelirleri aştığı yıllar(*'la gösterilmiştir) önemli savaş yılları: her iki sütunun kabarması genel olarak yeni yerlerin fetih ve teskin edilmesinden sonra vergilerin İngiliz Şirketince toplanmasının sonucudur.

Görüldüğü gibi, 46 yıllık sürede, 14 yıl bütçe açıkla kapanmış, toplam açık 17 milyon lira kadar; 32 yıl karla kapanmış, toplam kar ise 49 milyon lira; dolayısıyla 46 yıllık yönetimin safi karı 32 milyon liradır. Bu paraya 1792-1836 yılları arasında Hindistan hesabına borçlanma suretiyle elde edilen 20 milyon lira da eklenince Hindistan'dan İngiltere'ye giden safi kar 52 milyon altın İngiliz Lirası olmaktadır ki bu İngiltere'nin Hindistan'ın yönetiminden ve ora halkından alınan vergilerden elde ettiği kardır, ticari işler dolayısıyla sağlanan kar buna dahil değildir.¹⁰

Öbür sömürge ülkeleri kadar ağgözlü olmakla birlikte daha etkin bir sömürge örgütüne sahip İngiltere verimsiz bir yağmayla yetinmeyerek sömürge halklarına kendi yönetimlerinin ve uygarlıklarının üstünlüklerini de dayatan bir sömürgeci güç olmuştur. Bu ne-

denle Hindistan'daki etkisi diğer sömürgeci güçlerden daha yıkıcı olmuştur. Bu durum İngiliz egemenliğinin iki yüzünlüğünü de ortaya çıkarmaktadır. Bu ikiyüzlülüğün en belirgin yanları ise sömürmek ve örgütlenmek, küçümsemek ve iyi yönetmek, yağmalamak ve ileri uygarlık düzeyine ulaştırmak olarak nitelendirilebilir.¹¹ Bu politikası gereği İngiltere Hindistan'da inançlara saygı gösterilmesini istemiş kendisi de saygısızlık etmekten kaçınmıştır. Barış ve düzeni sağlamış, bütün Hintlileri tek yönetim altında toplamış ve bununla Hint ulusunun temellerinin atılmasına yardımcı olmuştur. Hintlilerin birbirlerini anlayabilmelerinde tek araç olan İngiliz dilini ülkeye yaymıştır. Evvelce mevcut bir çok yargı organının devamına izin verilmiş olmasına rağmen tek bir yargı sistemi getirmiş, en sonunda da tek bir ağırlık, ölçü ve para sistemi getirerek iyi kötü bir Hint pazarı kurmuştur.¹² Ancak tüm bu olumlu menfaatler sömürücü bir ekonomik siyasa nedeniyle, özellikle İngiltere'nin modern kapitalist ekonomisi nedeniyle, tarım ve zanaata dayanan Hint ekonomisini dağıtmış, İngiliz sömürgeciliği Hindistan'ı alçaltan ve mevcut durumunu kötüleştiren bir felakete sebep olmuştur.

Moğollar zamanında gelişen zanaatı sayesinde çok zengin bir üretime ve verimli bir ticarete sahip olan Hindistan, İngiltere'de makinenin endüstriye sokulmasıyla yoğun üretime geçilince ekonomik bakımdan çökertildi. Hindistan'ın yerel tekstil sanayisi Lancashire'e rakip olması nedeniyle İngiliz politikasıyla yok edildi. Bu amaçla 1813'den sonra İngiltere kendi sanayisini geliştirme çabalarına ve Hindistan'ı yalnızca bir tarım ve hammadde yetiştiren ülke durumuna getirme gayretlerine başladı. Bu işte en çok gümrük tarifelerinden yararlandı. İngiliz fabrikalarının çıkardıkları mallar Hindistan'da %2,5 gümrük verirken, Hint ipekli ve pamuklular %70-80 ve ba-

zen 400 gibi fahiş gümrük vererek İngiliz pazarına girebildiler.¹³ Bazı mamullerin ise İngiliz pazarına girmesi tamamen yasaklandı. Ayrıca Hint sanayisini yok etmek için çeşitli yasalar (oradaki vergileri arttırmak ve iç gümrükler) yoluyla Hint mallarının ülke içinde dolaşımına da engel olundu. Örneğin, Hindistan imalathanelerinde ayakkabı haline gelinceye kadar deri tüccarları türlü işleme kademelerinde %15 vergi ödüyorlardı. Hindistan'da yapılan şekerler için bir kente girerken %5 gümrük, %5 kent vergisi ödeniyor, ve oradan mamul halde çıkarılıp başka bir yere gönderilirse ayrıca da %5 'de vergi isteniyordu.¹⁴ Tüm bu çabalar Hint imalatını sınırladı ve ezdi. Bu arada İngiliz malları Hint pazarına serbestçe girebiliyordu. Hindistan'dan ucuza iplik alıp, bu ipliği İngiltere'de işledikten sonra işlenmiş ürünlerle Hint pazarını dolduruyorlardı.

Hindistan'ın İngiliz mallarıyla doldurulmasına yardımcı olan diğer bir faktörde buharlı gemilerin işletilmeye başlanması ile İngiltere ve Hint Okyanusu arasındaki bağlantının kolaylaşmasıdır. Aynı zamanda bu gelişme Hindistan'daki yıkımı da hızlandırdı. Tüm bu gelişmeler Hint dokumacılarının ve zanaatçıların büyük çoğunluğunu etkileyerek Hindistan tekstil endüstrisini çökertti. Bu süreç Bengal ve Bihar'da hızlandı. Demiryollarının kurulması ve İngiliz hakimiyetinin genişlemesiyle tedricen başka yerlere de yayıldı. Demiryollarının kurulması ulusal bir Hint pazarının oluşmasını sağladı ancak İngiliz ürünlerinin ülkenin en ücra köşelerine kadar kolayca gidebilmesini de sağladığı için İngiliz rekabetinin etkilerini daha da arttırdı. Hintli zanaatçı ve dokumacılar tarımla uğraşan yoksul köylüler; Hindistan da İngiliz sanayi malları için pazar ve hammadde imkanları sunan bir tarım kolonisi haline geldi.

Zanaatçılar sınıfı tasfiye edildi. Bu da çok büyük çapta işsizlikle sonuçlandı.

Bu işsizlik açlık ve fakirliği de beraberinde getirdi. Hindistan toprağında tarımla uğraşan büyük bir köylü topluluğu olmasına rağmen işsiz kalan zanaatkarlar da toprağa yöneldi. Ancak bu durum çok geçmeden büyük bir sıkıntı doğurdu ve ülkenin fakirliğini büyüttü. Yaşam standardı inanılmaz şekilde aşağı seviyelere düştü. Kırsal kesimlerde gereğinden fazla insan toplanınca açlık ortaya çıktı. Hindistan'daki bu açlık bir çırpıda milyonlarca insanın ölümüyle sonuçlandı. Öyle ki Lord Bentinck 1834'te yazdığı bir raporda pamuk dokumacılarının kemiklerinin Hindistan ovalarını ağarttığını yazmaktadır.¹⁵

İngiltere, Şanayi Devrimi'nden önce de bir takım imtiyazlar elde ederek özellikle gümrüksüz ve vergisiz dış ve iç ticaret yaparak yerli tüccarları iş yapamaz hale sokmuştu. Ferruh Siyer 'in 1716 tarihli fermaniyle gümrüksüz ve vergisiz dış ticaret yapma hakkını kazanan İngilizler 1757'de Plassey savaşında yerli prensleri yenince pek geniş ölçüde hiçbir para vermeden iç tecime de koyuldular. Bu ,bu iş için bir takım vergiler veren yerli tüccarları iş yapamaz hale getirdi. İngiliz Şirketi'nin Avrupalı ve yerli memurları kendi özel ticaretleri sırasında mal alır ve satarken keyfi fiyatlar tespit etmekte , alışverişi zorla bu fiyatlar üzerinden yapmakta idiler. Bu yüzden Bengal son derece yoksul duruma düşmüş, halkta çalışma gayreti kırılmış ve üretim ile ticaret temelinden sarsılmıştı.¹⁶ İngiliz Şirketi 1765'de vergi toplama hakkını (divanlık) elde etmiş ve böylece Bengal gelirlerinin yönetimine sahip olmuştu. Vergileri toplamada ortaya koydukları zorbalık nedeniyle köylüler yoksullaşmıştı. 1769'da Şirket Bengal'de ham ipek yetiştirilmesinin çoğaltılması ve ipek dokuma işinin azaltılması yolunda da adımlar attı ve çok geçmeden bu sanayide yok oldu.¹⁷

Tüm bu gelişmeler 1770'de Ben-

gal'de korkunç bir kıtlık olmasına ve Bengal ve Bihar nüfusunun üçte birinden fazlasının açlıktan ölmesine neden olmuş, ülke çok yoksullaşmıştı. 1866'da Orisa'daki kıtlıkta da bir milyondan fazla kişi ölmüştü. 1833'den sonra Bengal'e ve Hindistan'ın Güneydoğusunda bazı yerlere Avrupalılar tarafından numune çiftlikleri kuruldu. Bunlar bütün çivit ,çay ve kahve üretimini tekellerine aldılar ve bundan büyük kazançlar sağladılar. Ancak 1869 ve 70'da Bengal'de çivit ayaklanmaları çıkınca o tarihten itibaren çivit ziraatından vazgeçildi.¹⁸

Sonuç olarak, İngilizler Hindistan'ı düzenli bir şekilde soymaya başladılar, lehlerine gelişen ticaret egemen ulus karşısında ezilen Hintlileri tüketici bir ulus haline getirdi. Bu da İngiliz tüccarları zenginleştirdi ve onlar da bu zenginliklerini kendi ülkelerine göndererek ülke endüstrisine yatırdılar. İngiltere ticari kapitalizmden sanayi kapitalizmine geçişin maliyetini koloni ülkelerine özellikle Hindistan'a ödetti. Hindistan bunu sömürge halkının tarıma yönelme pahasına , kıtlık, ölüm ve muazzam işsizlikle ödedi.¹⁹ Yine de İngiltere Hindistan'a ekonomik sistemini, örgütlü yönetimini ihraç ettiği için, ülkeyi zorla birleştirdiği için başkaldırmanın temellerini de atmış oldu. 1858'de Şirketin dağıtılması üzerine Hindistan denetimi doğrudan doğruya parlamento eline geçince yarımada Hint İmparatorluğu oldu. İngiliz devleti, Hindistan'ın fethi için ve onun ordusuyla diğer devletlere karşı yapılmış olan savaşların masraflarını borç olarak Hintlilere yükleyerek hiçbir masrafta bulunmadan Hindistan'a sahip oldu.

Bununla birlikte Hindistan, İngiltere'ye bağlı olmasına rağmen belli oranda sesini duyurma imkanına da sahip oldu. Birleşik Amerika'daki iç savaşın Hint pamuğunun fiyatını yükseltmesi , 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla İngiltere'nin ticaret yolu-

nun 4500 km kısalması gibi bir takım koşullar da bu gelişimi destekledi. Ayrıca daha önce gümüş rupiyi yaratarak Hint para sistemini birleştiren İngiltere'nin Hindistan'da kurulan yeni yönetimi tarafından piyasaya yerel bir kağıt para çıkarılması -ki kağıt paranın olmaması yerel krediyi ilkel tefecilik düzeyinde tutuyordu-ve bankalar açılması kredi olanaklarını genişletti ve bir çok İngiliz kapitalistini (aynı zamanda Süveyş Kanalı'nın yakınlık sağlaması dolayısıyla) Hindistan'da sanayi tesisleri kurmaya itti.²⁰ Bu da bir işçi sınıfının oluşmasını sağladı. Tüm bu faaliyetlerden sağlanan karların önemli bir bölümü İngilizlerin cebine girmesine rağmen (Örneğin; 1853-1858 yılları arasında Hindistan gelirleri yıllık ortalama 30 milyon İngiliz lirası , İngiltere'ye yılda ortalama 3,5 milyonu gidiyor. 1900-1901 arası yıllık ortalama gelir 55 milyon, İngiltere'ye 17 milyon naklediliyor)²¹ bu, yerel bir kapitalist sermayenin oluşumunu da sağladı. Ayrıca 19. yüzyıl sonunda ortaya çıkan Svadeshi hareketi kapitalist Hint kuruluşlarının ortaya çıkmasıyla sonuçlandı. Böylece Bombay'da Hindistan Bankası (Bank Of India) ve Madras'ta Hint Bankası (Indian Bank) adıyla tümü Hintlilere ait iki banka kuruldu. Kısa sürede İran'dan gelen Mecusiler tarafından bir burjuva sınıfı oluşturuldu. Allahabad'da güçlü bir pamuk endüstrisi, Kalküta'da jüt endüstrisi kuruldu. Cemşit Tata tarafından kurulan Tata demir ve çelik şirketi, 1911'de dökme demir ve 1913'de çelik üretmeye başladı.²²

2 Sosyal Yapısı ve Kast Sistemi Üzerindeki Etkisi

Son olarak İngiliz egemenliğinin, kast sistemi ve Hindistan'ın sosyal yapısı üzerindeki etkilerinden bahsedeceğiz.

Marx 1853'de "New York Daily Tribune" gazetesinde yazdığı

makalelerde ve Engels'e yazdığı mektupta, İngilizlerin Hindistan'ın sosyal yapısı üzerindeki etkilerinden bahsetmiştir. Marx'a göre Hind'in İngilizler yüzünden maruz kaldığı sefalet, Hindistan'ın daha önce uğradığı sefaletlerden hem daha başka, hem çok daha ağırdır... İngiltere Hint toplumunun bütün kadrolarını paramparça etmiştir... Hind'in sosyal şartları en eski çağlardan 19. asrın başlarına kadar hiçbir değişiklik arz etmemiştir. Binlerce eğirici ve dokuyucu yaratan tezgah ve çıkık o toplumun sosyal yapısının mihriveriydi. İngiliz müdahalesi, eğiriciyi Lancashire'e, dokumacıyı Bengal'e yerleştirmek veya Hint eğiricisini de dokumacısını da süpürmek suretiyle küçük el sanatlarına dayanan aile ortaklıklarını yok etti, onların ekonomik temellerini berhava etti. Böylece Asya'nın bugüne kadar tanıdığı en büyük, daha doğrusu biricik sosyal ihtilalini gerçekleştirdi.²³

İngilizler, büyük ölçüde üretim sürecine bağlı olan ve binlerce yıl boyunca Hindistan'da egemenlik süren hiçbir yabancı dokunmadığı kastlar sistemini de önemli ölçüde çözmüştür. Hindistan'da kapitalist ekonomi ile ortaya çıkan ekonomik devrim kastları fena halde sarsmıştır.²⁴ Şöyle ki, yönetim ve ticaret kesimlerinde yeni iş olanaklarının yaratılmasıyla kendilerinde cesaret bulanlar bağlı buldukları kastlardan ayrılarak yeni bir hayat yaşamaya başladılar. İngilizlerin 1832'de Bengal için ve 1850'de bütün Hindistan için din değiştirmeyi kolaylaştırıcı bir tüzük ve yasa çıkarılması da -ki bunlar misyonerlerin işini kolaylaştırmak için çıkarılmıştı- bunu destekledi. Bu yasaya göre hiç kimse din değiştirmesi veya bağlı olduğu kasttan çıkarılması yüzünden hiçbir varlığından ve miras hakkından mahrum edilemeyecekti.²⁵

İkinci olarak fikir alanında kastlar

sistemine yüklenilmiştir. Özgür bir toplum olan İngiltere ürünlerini ihraç ederken fikirlerini de ihraç etmiş ve bu sayede batı tarzlı Hintliler sınıfının oluşmasına katkıda bulunulmuştur.

Liberal ve parlamenter fikirlerin aşılandığı okullarda yetişmiş İngilizler fikirlerini büyük ve eski uygarlığın mirasçıları olan kültürlü ve seçkin Hintliler arsında yaydılar. Ve böylece Ram Mohan Ray gibi kişiler ortaya çıktı. Bengalli Brahman rahibi olan

Ram Mohan Ray o günün aydınlatıcı, özgür ve demokratik fikirlerinin Doğu'nun eski kültürüyle çatışmadığını, aksine, bu fikirlerin Eski Doğu Uygarlığını canlandırabileceğini ileri sürmüştü. Basın söz ve dernek kurma özgürlüğünün de kararı bir taraftarıydı. Onun sayesinde İngilizler Mehriaları yasaklayabildiler. 1831'de Lord Bentinck Thagların mezhebine savaş açtı. 1843'te de kölelik kaldırıldı.²⁶

DIPNOTLAR

- 1 BAYUR, Hikmet, 'Hindistan Tarihi', Ankara, 1946, cilt 3, s.76
- 2 BAYUR, Hikmet, a.g.e., c.3, s.86
- 3 Geniş bilgi için bkz. BAYUR, a.g.e., c.2, s.184
- 4 BAYUR, a.g.e., c.3, s.85
- 5 BAYUR, Hikmet, a.g.e., c.3, s.87
- 6 BAYUR, a.g.e., c.3, s.88
- 7 Geniş bilgi için bakınız. LURAGHI, Raimondo, 'Sömürgecilik Tarihi' çev. Halim İNAL, Boğaziçi Üniversitesi, 1. Baskı. 1975, s.183-189
- 8 MERİÇ, Cemil. 'Bir Dünyanın Eşiğinde', İstanbul, 1994, s.75
- 9 MERİÇ, C., a.g.e., s.76
- 10 BAYUR, Hikmet, a.g.e., c.3, s.298-299
- 11 LURAGHI, Raimondo, a.g.e., s.189
- 12 LURAGHI, a.g.e., s.190
- 13 BAYUR. Hikmet, a.g.e., c.3, s.301

KAYNAKÇA

1. BAYUR, Hikmet, Hindistan Tarihi, Ankara, 1946
2. Görsel Büyük Genel Kültür Ansiklopedisi, İstanbul, 1987, cilt 5, sayfa 2704
3. HOBBSAWM, J. Erik, Sanayi ve İmparatorluk, çeviri Yalçın GÜLERMAN, Abdullah ERSOY, Ankara, 1987
4. LURAGHI, Raimondo, Sömürgecilik Tarihi, çeviri Halim İNAL, 1975, 1.baskı

- 14 Geniş bilgi için bak. BAYUR, a.g.e., c.3, s.302
- 15 NEHRU, Jawaharlal, 'The Discovery of India', s.211
- 16 BAYUR, Hikmet, a.g.e., c.3, s.158
- 17 BAYUR, a.g.e., c.3, s.300
- 18 Geniş bilgi için bak. BAYUR, a.g.e., s.365
- 19 Tarıma yönelme sanayi ile tarım arasındaki uçurumu da arttırdı. Bunun için bak. BAYUR, a.g.e. c.3, s.489
- 20 LURAGHI, Raimondo, a.g.e., s.201
- 21 BAYUR, Hikmet, a.g.e., c.3 s.324
- 22 LURAGHI, Raimondo, a.g.e., s.201-202
- 23 MERİÇ, Cemil, a.g.e., s.76-78
- 24 LURAGHI, Raimondo, a.g.e., s.193
- 25 BAYUR, Hikmet, a.g.e., c.3, s.292
- 26 LURAGHI, Raimondo, a.g.e., s.194

5. MERİÇ, Cemil, Bir Dünyanın Eşiğinde, İstanbul, 1994
6. NEHRU, Jawaharlal, The Discovery of India,
7. SARICAN, Murat, Siyasal Tarih, İstanbul, 1983, 2. Baskı, sayfa 192-193
8. SARLY, C.A., Indian Society And The Making of The British Empire,